

О. О. Чечуліна

**СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ**

Глибока трансформація соціально-економічних відносин пострадянських держав і країн Східної Європи супроводжується зростанням соціальної напруги, загостренням конфліктів між різними прошарками суспільства. У цій ситуації істотно збільшується значення контрольної функції в державному управлінні, зокрема як інструменту зворотного зв'язку між громадянським суспільством і владою. В умовах подолання наслідків фінансової кризи, а за окремими оцінками, напередодні її наступної хвилі, функція контролю, як невід'ємна складова державного управління та елемент зворотного зв'язку між суспільством і владою, стає більш значимою. Отже, постає потреба у високоякісному державному управлінні та усвідомленні того, що державний фінансовий контроль відіграє надзвичайно важливу роль у бюджетному процесі. Різноманітний за видами, формами й методами організації, державний фінансовий контроль може стати ефективним інструментом своєчасного виявлення негативних наслідків розвитку державного управління. З метою розв'язання проблем у сфері державного управління в Україні проводиться пошук його ефективних моделей та їх впровадження в державних органах. Із прийняттям Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року (розпорядження КМУ від 24.05.2005 № 158-р) та схваленням Стратегії розвитку системи управління державними фінансами (розпорядження КМУ від 01.08.2013 № 774-р) реформування державного фінансового контролю відбуватиметься в напрямі перенесення акценту розбудови зі здійснення зовнішніх контрольних заходів (ревізій, аудитів) на внутрішній контроль і внутрішній аудит, що забезпечить результативність поставлених цілей в управлінні державними фінансами. Виконання цього завдання передбачає вдосконалення як системи контролю загалом, так і самих норм, критеріїв, показників, за якими оцінюватимуться результати соціально-економічного розвитку, а також перебудову інтегрованої адміністративної вертикалі контрольного середовища з перерозподілом функціональних повноважень зовнішніх інституцій, що здійснюють контрольну діяльність.

Ключові слова: контроль, фінансовий контроль, державний фінансовий контроль, внутрішній контроль, державне управління, фінансова криза, адміністративна реформа.

Літ. 14.

Е. А. Чечулина

**МИРОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ**

Глубокая трансформация социально-экономических отношений постсоветских государств и стран Восточной Европы сопровождается ростом социальной напряженности, обострением конфликтов между различными слоями общества. В этой ситуации существенно увеличивается значение контрольной функции в государственном управлении, в частности в качестве инструмента обратной связи между гражданским обществом и властью. В условиях преодоления последствий финансового кризиса, а по отдельным оценкам, накануне его следующей волны, функция контроля, как неотъемлемая составляющая государственного управления и элемент обратной связи между обществом и властью, становится более значимой. Следовательно, возникает необходимость в высококачественном государственном управлении и осознании того, что государственный финансовый контроль играет важнейшую роль в бюджетном процессе. Будучи разнообразным по видам, формам и методам организации, государственный финансовый контроль может стать эффективным инструментом своевременного вы-

© Чечуліна О. О., 2014

явления негативных последствий развития государственного управления. С целью решения проблем в сфере государственного управления в Украине проводится поиск его эффективных моделей и их внедрение в государственных органах. С принятием Кабинетом Министров Украины Концепции развития государственного внутреннего финансового контроля на период до 2017 года (распоряжение КМУ от 24.05.2005 № 158-р) и одобрением Стратегии развития системы управления государственными финансами (распоряжение КМУ от 01.08.2013 № 774-р) реформирование государственного финансового контроля будет происходить в направлении переноса акцента развития с осуществления внешних контрольных мероприятий (ревизий, аудита) на внутренний контроль и внутренний аудит, что обеспечит результативность поставленных целей в управлении государственными финансами. Решение этой задачи предусматривает усовершенствование как системы контроля в целом, так и самих норм, критериев, показателей, по которым будут оцениваться результаты социально-экономического развития, а также перестройку интегрированной административной вертикали контрольной среды с перераспределением функциональных полномочий внешних институтов, осуществляющих контрольную деятельность.

Ключевые слова: контроль, финансовый контроль, государственный финансовый контроль, внутренний контроль, государственное управление, финансовый кризис, административная реформа.

Olena Chechulina

GLOBAL TRENDS AND PROSPECTS OF STATE FINANCIAL CONTROL

The profound transformation of social and economic relations of post-Soviet states and Eastern European countries is accompanied by an increase in social tension, aggravation of relations between different sections of society. This situation considerably increases the value of the control function in the government, including as a tool of feedback between the civil society and the government. In terms of overcoming the consequences of the financial crisis, according to some estimates, the day before the next wave, the control function as an integral part of state controls and feedback between the society and the government becomes more significant. This primarily requires high quality governance and awareness is extremely important role in the budget process of the state financial control. Being diverse in species, forms and methods of organization, the state financial control can be an effective tool for early detection of negative consequences of the public administration. It is based on the existing problems in the public administration and in order to solve them, in Ukraine there is the search for the effective governance models and their implementation in the functioning of the public authorities. Following the adoption by the Cabinet of Ministers of Ukraine The Concept of Public Internal Financial Control until 2017 (Order of 24.05.2005 No. 158) and the approval of the Strategy of Public Financial Management (Order of 01.08.2013 No. 774) the reforming of the public financial control will be in transfer emphasis towards the development of the implementation of external audits (inspections, audits) and internal control and internal audit, ensuring the efficiency goals in the management of the public finances. Meeting this challenge requires improving the control system as a whole, and the norms, criteria for indicators, which will be evaluating the results of socioeconomic development, and also restructuring of the administrative structures of the integrated control environment with the redistribution of functions of internal institutions engaged in supervisory activities.

Keywords: control, financial control, public financial control, internal control, governance, financial crisis, administrative reform.

JEL classification: M42, M48.

Галузь державного управління критикують як учені, так і громадськість. Здатність уряду здійснювати великомасштабну діяльність ефективно й добро-якісно піддається сумніву з боку народних мас. Фахівці, політики та деякі чиновники різних рангів вважають, що державне управління потребує реорганізації.

Із часів перших спроб створення дієздатної адміністративної держави дотепер наука та практика накопичили багато знань. Усі зусилля з об'єднання знань, починаючи з концептуальних, були спрямовані на досягнення єдиної мети — реформувати державне управління таким чином, щоб діяльність уряду приносила користь суспільству. Столітня історія державного управління засвідчила загальну тенденцію до зменшення його органів за посилення вимог до його відповідальності та прозорості діяльності. Дж. Шафрітц і А. Хайд пояснюють це так: “коли урядові відомства почали вперше надавати соціальні послуги, більшість населення була ними задоволена. В міру вдосконалення самого суспільства народні маси стали вимагати вищого рівня обслуговування, подібно до того, як це відбулося зі змінами технічного обслуговування машин, таких, наприклад, як автомобіль” [1].

Відповідно до статті 1 Лімської декларації керівних принципів фінансового контролю, яка була прийнята IX Конгресом Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) в м. Ліма (Республіка Перу) в 1977 р., організація контролю є обов'язковим елементом управління державними фінансовими ресурсами, оскільки воно тягне за собою відповідальність перед суспільством [2].

Останнім часом державне управління стало визначати не тільки політично-правову діяльність, а й теорію, що розкриває специфіку цієї діяльності, її механізми та інструменти. Сучасне державне управління включає різноманітні прийоми, розроблені задля ефективної роботи урядових відомств. Одним із таких прийомів можна назвати контрольну функцію, котра є важливою ознакою й інструментом оцінки ефективності державного управління та полягає в забезпеченні відповідності діяльності певної системи або окремої установи поставленим перед ними вимогам.

В. О. Шевчук, один із перших українських дослідників сутності контролю та його ролі в суспільствах із перехідною економікою, здійснив ґрунтовну теоретичну оцінку можливих інтерпретацій сутності контролю як онтологічного, ґносеологічного, наукового поняття. Він окреслив сутність контролю з точки зору властивості буття (філософський аспект, який впливає на розуміння сенсу подальшого розвитку), типу відносин, виду діяльності, проблемності та функції менеджменту [3]. Визначаючи багатоаспектність контролю, дослідник розмежовує його поняття із функцією управління (реагування) за наслідками контролю.

У зарубіжних джерелах контроль, керування й управління іноді вживають як синоніми. Наприклад, К. Гуд, узагальнюючи європейські джерела з досліджень державного контролю, пише про ускладнення, котрі виникають при тлумаченні дефініції “контроль” у різних мовах та її вживанні в різних країнах. Слово “controle” у німецькій і французькій мовах означає бухгалтерські перевірки, а в англійській має ширше значення [4]. Відомий дослідник

контролю в системі управління підприємством Д. Ірвін визначає цей термін лише на рівні внутрішнього контролю менеджменту підприємства, а його зовнішні форми називає аудитом [5].

Загалом контроль — це те, що утримує стан певної заданої системи в межах його окремих характеристик. Тобто слід мати порівнювані величини, одна з яких є нормою, друга — фактичним станом, а різниця між ними є відхиленням. Рівновага системи, показники котрої порівнюються, залежить від серйозності виявлених відхилень. Незначні відхилення, усунуті в процесі контролю або внаслідок таких дій, істотно не впливають на результати та не тягнуть за собою особливих регулятивних наслідків із боку управління. Серйозні відхилення, виявлені в результаті контрольних дій, відображають нерівновагу, нестійкість досліджуваної системи та потребують регулювання з боку управління. Узагальнюючи наукові погляди на проблему реагування за наслідками контрольних дій у межах контрольної функції чи поза її компетенцією, можна сформулювати концептуальні положення щодо взаємодії управління й такої функції, а саме:

1. Управлінські рішення, що приймаються за наслідками виявлених відхилень при здійсненні контролю, обумовлені їх змістом.

2. Відсутність відхилень між порівнюваними характеристиками (нормою та фактом) досліджуваного об'єкта не потребує управлінського рішення.

3. Наявні відхилення між фактичними й нормативними величинами, у бік як збільшення, так і зменшення, зумовлюють потребу у відповідних управлінських рішеннях. Кількість, спрямованість і характер цих рішень залежать як від сутності порівнюваних величин, так і від суттєвості (матеріальності) їхніх значень.

4. Управлінські рішення є комплексними за умов численних відхилень за декількома порівнюваними параметрами, що характеризують досліджуваний об'єкт.

5. До управлінських рішень одиничного спрямування вдаються в разі відхилення одного з контрольованих параметрів.

Вплив управління може бути як кількісним, спрямованим на збільшення чи зменшення нормативних або фактичних значень об'єктів, так і якісним, що тягне за собою зміну самого об'єкта чи способу його функціонування в системі, котра контролюється. Наслідки такого регулювання можуть також знайти своє вираження в кількісних параметрах, проте вже іншої якісної складової досліджуваного об'єкта. Таким чином, взаємозв'язок проведення контрольних дій із регулюванням їхніх наслідків (виявлених відхилень), тобто прийняттям відповідних управлінських рішень, відображає теоретичний і практичний аспект взаємодії контрольної функції та управління.

Про важливість забезпечення контрольної функції в державному управлінні наголошує у своїх працях і А. І. Мяковський, на думку котрого, “ефективність

антикризового управління державними фінансами великою мірою залежить від методики прийняття управлінських рішень, яка має ґрунтуватися на науковому аналізі всіх впливових факторів і прогнозуванні тенденцій, оперативності й гнучкості управління; першочерговим завданням мінімізації ризиків для фінансової системи є розроблення механізмів фінансового регулювання та контролю” [6].

Саме недосконалість міжнародних і національних соціальних стандартів та неефективність державного фінансового контролю щодо параметрів соціально-економічного розвитку стали однією з причин “раптовості” світової фінансової кризи. Державне управління не зреагувало на зростаючі загрози, оскільки, зокрема, не було своєчасно встановлено критеріїв ризиків щодо визначення об’єктів контролю та, як наслідок, не проведено контрольних дій, котрі могли виявити негативні тенденції. З цього приводу лауреат Нобелівської премії Дж. Стігліц на презентації рекомендацій Комісії з вимірювання економічних досягнень і соціального прогресу (Комісія Стігліц — Сен — Фітуссі) зауважив: “...критерії оцінки впливають на те, що оцінюється. Якщо вимірювати не те, що треба, то спрямованість дій може бути неправильною. Некоректне вимірювання економічної активності може призвести до того, що уряди прийматимуть рішення, які негативно впливатимуть на економіку, суспільство або навколишнє середовище” [7].

Академік НАН України В. М. Геєць зазначає, що модернізація й розвиток суспільства генерують через соціальну складову розвиток так званих “нематеріалізованих” форм життєдіяльності. За його словами, глибока суперечність між економізованими формами життєдіяльності суспільства та соціальними складовими, руйнуючи природне середовище як життєвий простір, робить розвиток соціального організму суспільства першочерговою проблемою. Тим самим реалізуються й заходи держави щодо захисту прав людини на її повноправну участь у суспільному житті [8]. На підтримку такого підходу до трактування контрольної функції в управлінні державою виступають і І. К. Дрозд, Т. І. Єфименко, Є. В. Мних, В. І. Невідомий та інші сучасні дослідники.

У Великобританії, інших країнах Західної Європи, Канаді, Австралії використовується модель державного управління високої якості (Public Service Excellent Model), яка складається з оцінки початкових можливостей, організаційних і програмних результатів державних установ. Початкові можливості державного управління оцінюються за кількома критеріями: ефективність управління ресурсами (політика управління), управління процесами (стратегія та планування), управління персоналом. Організаційні результати поділяють за: 1) показниками використання ресурсів (управлінська звітність); 2) ефективністю й результативністю (міра задоволення споживачів) державних послуг. Оцінка програмних результатів передбачає підбиття підсумків та визначення економічності й ефективності відповідних бюджетних програм,

міри задоволення споживачів і службовців від упровадження такої бюджетної програми.

У США для визначення ефективності управління затверджено бюджетну програму Федеральної побудови державних установ (Federal Enterprise Architecture, FEA), в основу якої покладено побудову єдиного комерційного концептуального проекту всього федерального уряду. Програма ґрунтується на трьох основних стратегічних принципах, котрі й оцінюються під час виконання контрольних дій у відповідних органах. Згідно з першим принципом найефективнішою федеральна побудова державних установ є за умов тісного взаємозв'язку їхньої діяльності зі стратегічними планами уряду. Другий принцип визначає попереджувальний характер державного контролю щодо забезпечення спільної ефективної діяльності уряду. Відповідно до третього принципу організаційна структура інституцій підвищуватиме ефективність і продуктивність урядових інформаційних ресурсів.

Органи влади та підприємства сектору державного управління у США побудовані на основі взаємопов'язаних моделей, покликаних полегшити міжвідомчий аналіз і виявити функції, що дублюються, втрати й потенційні можливості співробітництва різних відомчих структур. Контрольна функція формується відповідним чином, охоплюючи найважливіші елементи федеральної організаційної структури установ. Завдяки використанню спільної структури й типових понять забезпечується найкраще управління та використання ІТ-бази в масштабах країни. З метою оцінки ефективності управління в цю структуру вбудовані контрольні функції, виокремлені за п'ятьма взаємопов'язаними через спільний доступ до інформаційних ресурсів моделями:

- 1) ефективності (Performance Reference Model, PRM);
- 2) функціональною (Business Reference Model, BRM);
- 3) сервісних компонентів (Service Component Reference Model, SRM);
- 4) технічною (Technical Reference Model, TRM);
- 5) бази даних (Data Reference Model, DRM).

Прийняті нещодавно законодавчі акти, й насамперед нова редакція Бюджетного кодексу України [9] та Стратегія розвитку системи управління державними фінансами [10], свідчать про недосконалість державного управління та державного контролю. Зокрема, питання змісту контрольної функції та її узгодженості з регулятивними наслідками управління зачіпає компетенцію державних інституцій у площині розмежування їхніх повноважень і підзвітності між рівнями влади.

Традиційний у науково-дослідній літературі метод оцінки побудованої системи контролю стосовно трьох гілок влади, визначених Конституцією України, дає змогу досить повно й системно ідентифікувати наявні контрольні інституції з їхніми повноваженнями та способами реагування, закладеними в саму систему державного управління.

На сьогодні в Україні не вдалося законодавчо затвердити збалансовану схему розмежування контрольних повноважень, яка давала б змогу знаходити оптимальне співвідношення централізації та децентралізації контрольних повноважень на рівні виконавчої влади. Зазначені конституційні норми України, у т. ч. ст. 98 щодо здійснення незалежного контролю з боку Рахункової палати від імені законодавчої влади, мають загальний характер як результат компромісу законодавчої й виконавчої гілок влади, її місцевих органів із урахуванням територіальної побудови управлінських і контрольних функцій та не гарантують реалізації оптимальної моделі й розмежування повноважень (як реагування на контроль), визначення управління як об'єкта оцінки ефективності (об'єкта контролю).

Найбільш проблематичним є спільне проведення однакових контрольних заходів із оцінки ефективності управління та використання бюджетних коштів із боку як зовнішніх органів контролю, так і внутрішніх аудиторів. Практика показала, що надлишкове дублювання й невиправдана децентралізація в цій сфері спричинені недосконалістю конституційної моделі розподілу компетенції управління та його контрольної функції. Для виправлення ситуації потрібно прийняти низку законодавчих актів щодо передачі повноважень однорідних форм контролю до компетенції єдиного органу. Водночас регулювання за наслідками контрольних дій також потребує ідентифікації та визначення сфер відповідальності через реалізацію принципу підзвітності.

Аналіз українських нормативних документів у сфері організації державного фінансового контролю в бюджетному процесі дублюється декількома контролюючими органами. Так, ст. 110 Бюджетного кодексу України до повноважень Рахункової палати віднесено здійснення контролю за використанням коштів державного бюджету, в т. ч. на обслуговування й погашення державного боргу. Разом із тим, згідно зі ст. 113 Бюджетного кодексу України до повноважень органу державного фінансового контролю, яким є Державна фінансова інспекція України, віднесено здійснення контролю за: цільовим і ефективним використанням коштів державного бюджету та місцевих бюджетів (включаючи проведення державного фінансового аудиту); цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), одержаних під державні (місцеві) гарантії; достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах при складанні планових бюджетних показників; відповідністю взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі); веденням бухгалтерського обліку, а також складанням фінансової й бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі), кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету; станом

внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в розпорядників бюджетних коштів.

Зазначені функції Рахункова палата реалізує відповідно до статей 2, 6, 26 Закону України “Про Рахункову палату” від 11.07.1996 № 315/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [11] шляхом проведення ревізій і перевірок; Державна фінансова інспекція України — згідно зі статтями 2, 8 Закону України “Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні” від 26.01.1993 № 2939-ХІІ (зі змінами та доповненнями) [12] шляхом проведення державного фінансового аудиту, перевірок державних закупівель та інспектування.

Незважаючи на існування в Україні таких інституцій, як Рахункова палата та Державна фінансова інспекція України, негативна тенденція неефективного використання коштів державного бюджету зберігається. Так, Рахунковою палатою за результатами контрольних і контрольно-аналітичних заходів встановлено фактів неефективного використання бюджетних коштів у 2009 р. на суму 11,5 млрд грн, у 2010 р. — 14,4 млрд грн, у 2011 р. — 13,7 млрд грн, у 2012 р. — 8,1 млрд грн [13]. Найчастіше (приблизно третина випадків) причиною цього було прийняття необґрунтованих управлінських рішень. У свою чергу, працівники Державної фінансової інспекції України за аналогічний період виявили порушень бюджетної дисципліни, зокрема фактів неефективного використання бюджетних коштів, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, у 2009 р. на суму 3,4 млрд грн, у 2010 р. — 35,1 млрд грн, у 2011 р. — 5,4 млрд грн, у 2012 р. — 3,7 млрд грн [14]. Наведені факти свідчать про дублювання повноважень на всіх рівнях управління, фінансового забезпечення і відповідальності за досягнення однакових цілей при різних критеріях або взагалі їх відсутності, а отже, й різних отриманих результатах контрольних заходів по однакових об’єктах контролю.

Дієвий контроль, котрий за своєю сутністю є виявленням відхилень (контрольних різниць), повинен мати реальні виміри, відображати реальний стан економіки та соціальної сфери. Контрольна функція сучасного управління повинна бути спрямована на оцінку не лише законного витрачання бюджетних коштів та інших державних ресурсів, а й на досягнення конкретних результатів із метою поліпшення якості життя громадян. За всієї простоти та зрозумілості завдань це складна теоретична й практична проблема. Тому визначати критерії та сутність побудови в країні контрольної функції управління слід саме з позицій її здатності відповідати на питання соціальної справедливості й ефективності витрачання бюджетних коштів і ресурсів, забезпечуючи при цьому заявлений у програмних документах рівень якості життя населення.

Виконання контрольної функції в системі державного управління передбачає надання інформації щодо відхилень таких якісних показників діяльності

державного органу влади, які характеризуватимуть і уможливлуватимуть реалізацію стратегії державного реагування за напрямками:

- створення стимулів для підвищення ефективності використання трудових і матеріальних ресурсів установ сектору державного управління, у т. ч. бюджетних установ;

- практичне забезпечення надання державних послуг та їх оплати за реальним результатом, створення стимулів для орієнтації державних установ на запити споживачів цих послуг, зокрема за рахунок впровадження нових систем оплати праці, прив'язаних до реальних результатів роботи;

- створення стимулів для державних установ щодо забезпечення економії матеріальних ресурсів, використовуваних для надання державних послуг.

Такий підхід потребуватиме абсолютно нового рівня організації контрольних заходів, досконаліших методик застосування різноманітних форм і видів контролю, а також підвищення кваліфікації працівників контрольних органів. У цьому контексті створення нових за функціональним призначенням контрольних органів, що останнім часом обговорюється в засобах масової інформації, є не зовсім доцільним. А от надання пріоритетного розвитку внутрішньому контролю та внутрішньому аудиту в державному секторі здатне забезпечити оптимальний розподіл повноважень і відповідальності, а найголовніше — досягти визначених результатів щодо поліпшення якості життя населення при використанні бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. *Шафритц Дж.* Классики теории государственного управления: американская школа / Дж. Шафритц, А. Хайд ; Моск. гос. ун-т. — М., 2003. — 800 с.
2. *Бровкина Н. Д.* Основы финансового контроля : учеб. пособ. / Н. Д. Бровкина ; под ред. М. В. Мельник. — М. : Магистр, 2011. — 384 с.
3. *Шевчук В. О.* Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою : монографія / В. О. Шевчук ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К., 1998. — 371 с.
4. *Гуд К.* Контроль в органах исполнительной власти в современных условиях / К. Гуд. — К. : К.І.С., 2006.
5. *Ирвин Д.* Финансовый контроль / Д. Ирвин ; пер. с англ. — М. : Финансы и статистика, 1998. — 256 с.
6. *Мялковський А. І.* Антикризове управління державними фінансами: питання стратегії та ефективних рішень / А. І. Мялковський // *Фінанси України*. — 2012. — № 12 (205). — С. 7—23.
7. *Stiglitz J.* Report of International Commission on Measurement of Economic Performance and Social Progress / J. Stiglitz, A. Sen, J. P. Fitoussi [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>.
8. *Геєць В. М.* Про єдність і суперечності у розвитку суспільства, держави та економіки / В. М. Геєць // *Фінанси України*. — 2012. — № 10. — С. 4—23.
9. Бюджетний кодекс України : закон України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

10. Про Стратегію розвитку системи управління державними фінансами : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 774-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-p>.

11. Про Рахункову палату : закон України від 11.07.1996 № 315/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/315/96-вр>.

12. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : закон України від 26.01.1993 № 2939-ХІІ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

13. Звіти Рахункової палати [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32828>.

14. Результати діяльності органів Держфінінспекції України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/category>.